

*Text: Karin Bergström
Vid datorn: Anna Swan
Klipp o klistra: Yvonne Calles*

Lite om Jobben,

Facket och min väg framåt i livet.

Bakgrund

Föddes den 6 mars 1934 i ett kronotorp i byn Kronvike, som ligger mitt emellan Hoting och Dorotea i nordvästra Ångermanland intill Lappland. Närmaste affär fanns i byn Rörström, 6 km från Kronvike. Byn hade en telefon hos en av byborna samt en 6-årig B-skola. Min klass utgjorde de första eleverna som fick gå 7:e klass i Hoting och dit fick åka taxi till skolan. Skolbespisning infördes hos grannfamiljen till skolan år 1948. Byn bestod av 14 grannar och antalet skolbarn var som mest tjugo stycken. 1950 påbörjade jag 1:årig Husmodersskola i Hoting, som följdes av arbete som kocka i 4 månader vintern 1951.

Skolan i Kronvike

Efter tiden som kocka i skogen, då 16 år gammal, arbetade jag som affärsbiträde i livsmedelsaffär i 2 år i Dorotea och 2 år i Rättvik.

Sommaren 1955 ville jag och en arbetskamrat till mig pröva på något annat. Den underbara sommaren, med idel solsken, fick vi jobb på Kiruna stads barnkoloni i Molnbyggen utanför Leksand.

Utbildning.

Efter avslutat sommararbete besökte jag Arbetsförmedlingen i Leksand. Där träffade jag en tjänsteman som verkligen intresserade sig för min framtid!

Då jag visade mina skolbetyg var det första han sade: "Du skall inte ha något jobb, du skall gå på Handelsskolan här, som börjar nästa vecka!"

" Och hur skall det gå till", svarade jag.

"Du har bott i Rättvik i två år, så jag tror att Du kan få ett stipendium från kommunen där". Han ringde och ordnade det på direkten.

"Men var skulle jag bo"? Han visste att ett pensionat på Åkerö behövde lite extra hjälp ibland. De hade också små rum att hyra ut. "Kunde jag tänka mig att bo där och jobba lite extra emellanåt?" Det var klart att jag kunde!

På det viset klarade jag hyran, som var 50 kr/månad. Nu återstod bara att besöka rektorn för skolan. Jag fick klartecken att börja direkt!

Efter några dagar ringde mannen från Arbetsförmedlingen och undrade om jag behövde lite extra tillskott till stipendiepengarna, som var 150 kr/månad. Han behövde någon städare på skolan plus Byggnadskontoret, som låg vägg i vägg med skollokalen. För det jobbet skulle jag få 150 kr/månad. Nu var ekonomin räddad även om det var lite knapert ibland. Kvällsmaten bestod mest av te och skorpor. Tekokaren hade jag förresten fått av föreståndaren för Barnkolonin, då hon hörde att jag skulle gå i skola! Eleverna på Handels-skolan fick även äta lunch på Samrealskolan i närheten för 14 kr/dag.

Dåtidens arbetsförmedlare (år 1955) kunde utan krångel ordna det mesta på bästa sätt. "Tänk om det kunde vara lika enkelt idag!" Jag är evigt tacksam för den hjälp jag fick, som kom att förändra framtiden för mig!

Handelsskolan i Leksand 1955

Lärare och elever vid Yrkeskolan och Handelsskolan

Arbetsliv, familj och studier.

Efter att jag slutat Handelsskolan flyttade jag till Falun, eftersom jag hade träffat min blivande make, som bodde i Grycksbo. Efter giftermål och två års arbete på kontor i Falun, föddes vårt första barn. Jag ville vara hemma lite längre än 6 månader, som var regel för att få moderskapspenning, så därför slutade jag mitt jobb på kontoret. Det fanns ju nya jobb att få på den tiden.

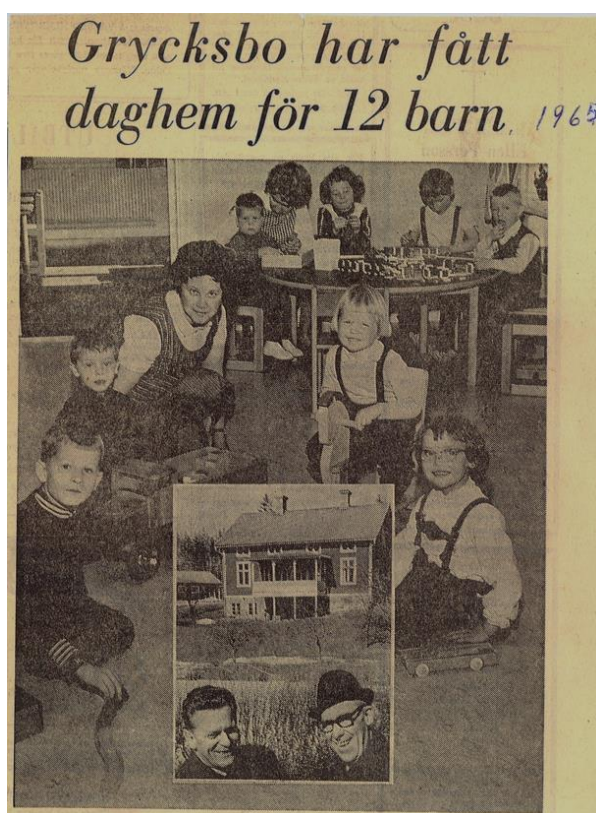
Efter ett sabbatsår fick jag dock ett deltidsarbete på Pappersbrukskontoret i Grycksbo, som passade mig perfekt!

Några år senare föddes barn nummer två. Även då stannade jag hemma ett år, men fortsatte sedan med mitt deltidsarbete, som gjorde att jag alltid var hemma när barnen kom hem från skolan.

År 1964 var det året då Grycksbo Pappersbruk beslöt att börja databehandla sin bokföring. Jag fick då, tillsammans med min kollega deltaga i en kurs i

stansutbildning vid IBM i Solna. Det var hålkortsbearbetning som gällde då. Det var spännande att se om mina kunskaper var tillräckliga? Så småningom blev det håltremsor, som stansades!

För att klara barnpassningen hade jag hittills anlitat barnflickor och privata dagmammor. Det var lite osäkert, om de skulle sluta helt plötsligt. Jag tyckte nu att det var dags för kommunen att ordna med ett barndaghem!

Förskollärarinnn Vera Stahl har hand om de åtta barn som har anmälts till det nya barndaghemmet i Grycksbo. Infällda är socialvårdschefen Arne Andersson och ordföranden i barnavårdsnämnden Gunnar Boman, framför det renoverade gamla skolhuset.

Behovet hade jag ju sett när unga familjer möttes med barnvagnar vid vaktstugan

efter skiftgång och överlämna barnen till den andre föräldern.

Jag tog då kontakt med kommunstyrelsen för att undersöka om det var möjligt att ordna detta. Svaret blev att det fanns vare sig lokaler eller personal, som kunde ställa upp! Nu hade jag redan undersökt detta i förväg. Det fanns en ledig skollokal i närheten av pappersbruket, sedan nya skolan byggts i Grycksbo. Barnsköterska fanns ledig i hyreshuset där jag bodde och kokerskan i Barnbespisningen, som även var granne till mig, ville gärna byta till något annat! Samtidigt hade jag hört att det fanns en nyinflyttad förskolelärare i byn. Med detta i ryggen tog jag kontakt med ortens tidning, som hjälpte mig att framföra mina synpunkter och efter ett halvår fanns ett litet underbart barndaghem på orten. Alla tre fick jobb och jag fick min önskan uppfylld. Ingenting är omöjligt som Gunde Svan sade!

Med glädje kunde jag fortsätta mina framtidsplaner med att studera vidare på kvällstid. Först blev det en kurs i matematik hos Hermods. Ett kursbrev per månad, som skulle skickas in för betygssättning.

Året därpå 1968 startade Bjursås Grundskola en kurs i Engelska på kvällstid, 2 gånger i veckan i 2 år. Fortsatte sedan med gymnasieengelska i Falun med tanke på att få resa till England på språkkurs.

Eftersom jag var medlem i Svenska Industritjänstemannaförbundet, "SIF" deltog jag emellanåt i en hel del fackliga kurser. Man kunde söka pengar för utlandsstudier från SIF på den tiden.

1971 fick jag stipendiet och kunde åka till Bornemouth i södra England på en 3-veckors kurs. Jag erhöll 2 000 kronor och det räckte till kursavgift, resa samt uppehälle under tiden. Vad skulle det kosta idag?

Det var 2 500 vuxenstuderande elever på skolan. Vi var indelade i olika klasser efter förkunskaper. I min klass var vi elever från 16 olika länder. Mycket intressant och lärorikt. Vi hann även med ett Weekend besök i London för att titta på sevärdheter.

En liten parentes, som kanske inte har med detta att göra, kan jag nämna. Resan skedde under försommaren och någon skulle ju se efter barnen. Maken hade just fått besked om att han skulle göra en meniskoperation. Då passade han på att fråga överläkaren om han kunde få göra detta en vecka innan jag skulle åka till England, så att han kunde vara sjukskriven och hemma med barnen medan jag var borta. Doktorn funderade lite och så sade han: Ja Bergström vi säger väl så! Jämför med dagens väntan och krångliga beslut! Dags då att packa frysboxen med färdiglagad mat och sticka iväg.

Facket.

Så lite grann om Facket. Vid mötena på Bruket var det inte så många kvinnliga deltagare. Hur som helst hade en kvinnlig kollega blivit invald i valberedningen.

Jag var ju intresserad av att veta vad som beslutades på mötet. Svaret från henne blev: Jag blev inte kallad till mötet! Vad skulle jag göra? Jag kallade mina kvinnliga kollegor till ett "möte i smyg" på kvällstid och vi kom överens om att gå till nästa årsmöte och rösta in någon kvinna i styrelsen. Nästkommande möte blev jag invald,

förmodligen för att jag hade facklig erfarenhet, och fick därmed insyn i styrelsearbetet.

Kommande åren deltog jag även i förhandlingarna om lönerna. Det var dit jag ville komma för att få reda på löneläget, eftersom våra löner var hemliga inom SIF och kanske även är det idag.

Jag visste att kvinnliga tjänstemäns löner låg på ungefär 82% av männens löner. Jag hade inga problem med att diskutera lönerna inom gruppen i SIF. Problemet var att få förståelse och ändring från företagets sida! Jag hade en manlig kollega som var jämnårig med mig och vi hade samma arbetsuppgifter. Jag frågade min chef varför inte lönen var lika? Det var inte så stor skillnad, men jag måste ju ändå ställa frågan. Svaret jag fick: Han är familjeförsörjare! Jag fick nöja mig med det svaret. Men nöjd var jag inte! Skillnaden krympte lite grann efter förhandlingen.

Det fanns även andra skillnader mellan kvinnliga och manliga tjänstemän.

Ingenjörerna och högre tjänstemän fick bo i mera herrgårdsliknande hus ganska förmånligt. Vad de betalade i hyra vet jag ej eftersom de inte var medlemmar i SIF. Jag tror att dessa skillnader var vanliga även på andra bruksorter än Grycksbo.

Det fanns särskilda tjänstemannabostäder för manliga tjänstemän. Jag och min make, som var anställda på företaget, han "bara som rörmontör" bodde i hyreshus med ungefär samma standard som vissa manliga tjänstemäns bostäder, men med stor skillnad i hyran. Vi betalade 100 kronor mer i månaden! För att testa jämställdheten i företaget ansökte jag om att få hyra en tjänstemannabostad. Jag hade i flera år pratat om jämställdhet och kanske därför fick jag som första kvinnliga tjänsteman hyra en sådan bostad. Efterhand blev det flera. Det blev ju en rejäl löneförhöjning.

Efter 19 år med deltidstjänstgöring och barnen utflugna var det dags att tänka på pensionen och vad den skulle bli. Eftersom jag hade 15 år kvar att jobba och pensionen vid den tiden räknades efter de 15 bästa åren sökte jag heltidstjänst vid Storas kontor på Skogsavdelningen i Falun. Då tyckte jag att jag kom på "grön kvist" när jag började arbeta där. Lika trevliga arbetskamrater, som jag haft i Grycksbo, men lika dåligt intresse för fackliga möten bland kvinnorna, som det var i Grycksbo.

Så då var det att börja engagera även de i det fackliga arbetet. Det gick bra även där!

Jag kan avrunda den fackliga biten med att berätta att min kvinnliga efterträdare inom SIF i Grycksbo blev ordförande för klubben och även medlem i förbundsstyrelsen. Hon gjorde ett mycket bra arbete under många år.

Efter pensioneringen.

Efter pensioneringen har jag tursamt nog fått vara frisk och fått ägna mig åt mina intressen. Vävning låg mig varmt om hjärtat, varför jag deltog i vävkurs under 5 år i Britsarvsskolans vävstuga.

Nu hade Hembygdsgården "Stora Fabriken" i Grycksbo färdigställt. Där inreddes även en vävstuga. Då blev jag ombedd att leda deras vävkurser. Det pågick i 8 år

med 2 st 10-veckors kurser per år.

Sista kapitlet skall jag ägna åt något helt annat. Boule hade både maken och jag spelat en längre tid. Vi anordnade tävlingar till att börja med på hemmaplan och fortsatte efter en tid som reseledare och tävlingsledare för pensionärer. Det blev bussresor från Stockholmstrakten och Göteborg till Klövsjö Boulecenter i Jämtland. Resan startade måndag med hemresa på fredag. Mycket trevlig samvaro med tävlingar varvat med utflykter i traktens omgivningar. Lunch o middag intogs i Golfrestaurangen i närheten. Vi hann med 10 resor innan Boulecentret stängdes.

Ingen ville fortsätta med jobbet däruppe. Numera ägnar jag mig mest åt tävlingar och spel på närmare håll. Det känns bra eftersom maken gick bort för en tid sedan.

Nedtecknat för Dalarnas Kvinnohistoriska förening.